

Dnia 18. 02. 2026 r.

Dr hab. Edmund JUŚKO

Wyższa Szkoła Nauk Pedagogicznych

Recenzja osiągnięć i ocena całokształtu dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dr Zofii Frączek ubiegającej się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie Nauk o rodzinie, w dyscyplinie Nauki o rodzinie

I. Informacje ogólne o drodze edukacyjno-zawodowej Habilitantki

Doktor Zofia Frączek rozpoczęła pracę zawodową w 1994 roku na stanowisku asystenta w Instytucie Pedagogiki Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie, którą w kolejnych latach kontynuowała, w utworzonym już Uniwersytecie Rzeszowskim.

Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki uzyskała 14.11.2000 roku nadany uchwałą Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu na podstawie dysertacji: *Respektowanie wartości ogólnoludzkich w procesach kształcenia*. Promotorem był: prof. dr hab. Kazimierz Denek; recenzentami: prof. dr hab. Janusz Homplewicz; prof. dr hab. Józef Pólturzycki.

W latach 2001 - 2008 pracowała, także w Zespole Kolegiów Nauczycielskich w Tarnobrzegu, a w latach 2009 - 2012 w Państwowej Wyższej Szkole w Sanoku. Do dnia dzisiejszego pozostaje ona zatrudniona na stanowisku naukowo-dydaktycznym w Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Miejsce zatrudnienia zdeterminowało kierunki aktywności naukowej Habilitantki, które koncentrują się w dwóch obszarach. Pierwszy z nich obejmuje problematykę aksjologicznych i społeczno - kulturowych podstaw wychowania, natomiast drugi skoncentrowany jest na rodzinie (w perspektywie historycznej i współczesnej), jako wartości społecznej, a jednocześnie podstawowym środowisku wychowawczym, miejscu życia i rozwoju człowieka. Efektem zainteresowania Habilitantki rodziną są liczne publikacje i wiele innych form aktywności naukowej, które znajdują swoje odzwierciedlenie, także w prowadzonej przez Nią

akademickiej działalności dydaktycznej oraz organizacyjnej i stanowią niezwykle cenny wkład w rozwój dyscypliny i dziedziny *Nauki o rodzinie*.

Niezależnie od **głównego osiągnięcia naukowego** jakim jest najnowsza **praca monograficzna** pt.: *Współpraca rodziny i szkoły w Drugiej Rzeczypospolitej w szkołach średnich ogólnokształcących Okręgu Szkolnego Krakowskiego*, wyd. Adam Marszałek, Toruń 2024, ss. 397, ISBN 978-83-8180-885-9, której recenzentami wydawniczymi byli prof. dr hab. Krzysztof Jakubiak oraz dr hab. prof. APS Adam Solak, a także 11 przedłożonych do oceny tekstów, dorobek naukowy Habilitantki dotyczący problematyki rodziny zawiera 3 autorskie monografie, 4 prace monograficzne współredagowane oraz 28 artykułów o tematyce rodzinnej, opublikowanych w czasopismach krajowych, a także zagranicznych oraz w pracach pod redakcją. Teksty te można przyporządkować do 5 następujących obszarów tematycznych: *rodzina jako środowisko wychowawcze, przeobrażenia społeczne a kondycja rodziny oraz zagrożenia i dysfunkcje współczesnej rodziny, wspieranie rodziny, rodzina jako wartość i miejsce kształtowania szacunku wobec innych podstawowych wartości, wychowawcza wartość rodziny w perspektywie historycznej*.

W działalność naukową, związaną z popularyzowaniem wiedzy o rodzinie, wpisuje się także aktywność Habilitantki jako zastępcy redaktora naczelnego (od 2013 r.), pisma z listy ministerialnej *Kultura – Przemiany -Edukacja*, w którym jedna ze stałych części nosi tytuł: *Rodzina i szkoła – wspólne obszary kształcenia, wychowania i opieki*. Habilitantka współpracowała również z innymi czasopismami, występując w roli recenzenta wydawniczego artykułów naukowych traktujących o rodzinie. Była także członkiem zespołu badawczego przygotowującego wniosek o finansowanie projektu z NCN OPUS -21, nt. *Edukacja drogą do realizacji idei emancypacji społecznej kobiet z rodzin plebejskich w zaborze austriackim*. Ponadto realizowała 2 granty wydziałowe związane z prowadzeniem badań nad rodziną: *Wychowanie w rodzinie w perspektywie nowych wyzwań cywilizacyjnych* (rok 2015- 2016); *Rodzina wobec przemian społeczno - kulturowych. Miejsce seniora w rodzinie i społeczeństwie* (rok 2016- 2017). Uczestniczyła także w pracach międzynarodowych zespołów badawczych (z udziałem naukowców z Uniwersytetu Iwana Franki we Lwowie; Uniwersytetu w Preszowie, Uniwersytetu Humanistyczno-Ekonomicznego w Równem; III Uniwersytetu w Rzymie). Efektem tej działalności naukowej były publikacje naukowe: prace pod redakcją i artykuły w czasopismach (w tym również podejmujące problematykę rodziny), a także konferencje, spotkania naukowe i wykłady, staże (Ukraina; Słowacja) oraz wizyta studyjna (Włochy).

Habilitantka brała także aktywny udział w wielu konferencjach naukowych (krajowych i zagranicznych) poświęconych rodzinie oraz w organizowaniu konferencji o rodzinie. Popularyzowała również wiedzę o rodzinie kierując pracami Sekcji Nauk o Rodzinie w Towarzystwie Naukowym w Rzeszowie oraz uczestnicząc w cyklu spotkań szkoleniowych dla nauczycieli, podczas których prezentowała wpływ rodziny na zachowanie się uczniów w środowisku szkolnym.

Problematyka rodziny przewija się również w działalności dydaktycznej Habilitantki. Była współautorką podręcznika akademickiego Z. Frączek, B. Lulek, *Wybrane problemy pedagogiki rodziny*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2010 oraz autorką Z. Frączek, *Wstęp do teorii wychowania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2022. Opracowywała sylabusy i występowała w roli koordynator i prowadzącej wykłady oraz ćwiczenia z następujących przedmiotów: *Pedagogika rodziny; Metodyka pracy z rodziną, Społeczne aspekty funkcjonowania rodziny; Wybrane problemy rodziny, Teoretyczne podstawy wychowania*. Była również osobą opracowującą program praktyk studenckich na kierunku *Nauki o rodzinie*, sprawowała także opiekę merytoryczną nad realizowanymi przez młodzież studencką badaniami nt. *Brat i siostra – przyjaciel czy wróg? Relacje z rodzeństwem w percepcji uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych*, brała udział w Komisji ds. opracowania Wniosku o uprawnienia do prowadzenia studiów I, a następnie II stopnia na kierunku *Nauki o rodzinie* w Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Rzeszowskiego. Uczestniczyła w przygotowaniu planów studiów, opracowaniu efektów kształcenia, sylabusów, planu i programu praktyk studenckich oraz sporządzeniu charakterystyki działalności naukowej zespołów badawczych, pracowała także w Komisji Programowej na kierunku *Nauki o rodzinie* i pełniła funkcję koordynatora i opiekuna praktyk na tym kierunku oraz opiekuna roku.

Oprócz powyższego zasadniczego nurtu dr Zofia Frączek realizowała badania związane z pedagogiką, obejmujące problematykę aksjologicznych oraz społeczno - kulturowych podstaw wychowania. Pokłosiem tej działalności naukowej jest: 17 artykułów w czasopiśmie w języku polskim i angielskim, 36 artykułów w monografiach pod redakcją również w języku polskim i angielskim, 4 prace pod redakcją.

Sumując, nie wliczając recenzji popularyzatorskich, po doktoracie Habilitantka opracowała 106 publikacji naukowych, z czego z obszaru o rodzinie 49 i obszaru problematyki aksjologii i społeczno - kulturowych podstaw wychowania 57.

Konkludując należy podkreślić, że dorobek Habilitantki charakteryzuje się wysoką jakością merytoryczną, oryginalnością, rzetelnością i innowacyjnością badawczą, ponadto zagadnienia badawcze ujmowane są zarówno w perspektywie współczesnej, jak i historycznej. Prowadzone przez Nią badania oraz prezentowany dorobek dowodzą nie tylko pogłębionej i ugruntowanej wiedzy pedagogicznej Habilitantki, lecz także odsłaniają szeroką, świadomie konstruowaną perspektywę socjologiczną, psychologiczną, prawną a nawet teologiczną, co ma istotny wpływ na rozwój dyscypliny w ramach, której ubiega się o stopień doktora habilitowanego.

II. Ocena najważniejszego osiągnięcia naukowego wskazanego przez Habilitantkę

Biorąc pod uwagę osiągnięcia naukowe dr Zofii Fraczek należy podkreślić, iż koncentrują się one w dwóch obszarach badawczych. Pierwszy dotyczy aksjologicznych oraz społeczno - kulturowych podstaw wychowania, drugi zaś koncentruje się wokół tematyki rodziny jako wartości społecznej, przestrzeni życia człowieka, a nade wszystko fundamentalnego środowiska wychowawczego. Z tym też obszarem wiąże się wiodące osiągnięcie badawcze, które stanowi podstawę nadania stopnia doktora habilitowanego. Do oceny w procesie habilitacyjnym Habilitantka przedłożyła: pracę monograficzną - *Współpraca rodziny i szkoły w Drugiej Rzeczypospolitej w szkołach średnich ogólnokształcących Okręgu Szkolnego Krakowskiego*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2024, ss. 397. ISBN 978-83-8180-885-9, zrecenzowana wydawniczo przez prof. dra hab. Krzysztofa Jakubiaka oraz dra hab. prof. APS Adama Solaka oraz 11 artykułów poświęconych problematyce rodziny.

Ocena monografii

Problematyka współpracy rodziny i szkoły, będąca przedmiotem niniejszej monografii, jest zagadnieniem o niepodważalnym, doniosłym znaczeniu społecznym, które zajmuje istotne miejsce zarówno w teorii badawczej, jak i w praktyce edukacyjnej. Dotyczy to zarówno publikacji mających już rys historyczny, jak i najbardziej współczesnych zarówno w odniesieniu do badań polskich, jak i zagranicznych. Wybór tej problematyki zasługuje więc na pozytywne podkreślenie, ponadto należy zdecydowanie zaznaczyć, iż obszar badań przyjęty w zaznaczanych ramach czasowych jest praktycznie słabo naukowo rozpoznany, co nadaje monografii charakter prekursorski.

Chronologicznie praca obejmuje okres istnienia Drugiej Rzeczypospolitej. Natomiast zakres terytorialny badań odpowiada obszarowi administracyjnemu Okręgu Szkolnego Krakowskiego, powstałemu na mocy rozporządzenia Min. WRiOP z dnia 18 września 1921 roku, z uwzględnieniem zmian granic, które nastąpiły w 1926 roku

Mając na uwadze kwestie metodologiczne praca stanowi monografię historyczno-pedagogiczną, zarówno ze względu na charakter wykorzystanych materiałów źródłowych i zastosowanych metod badawczych typowych dla nauk historycznych tj. metodę wnioskowania indukcyjnego i metodę progresywną, jak również metodę analizy treści.

Zasadniczo wyodrębniła ona w badaniach cel poznawczy i praktyczny. Celem poznawczym było poznanie i zaprezentowanie współpracy rodziców i opiekunów prawnych uczniów szkół średnich ogólnokształcących z dyrekcją tych placówek i ich kadrami pedagogicznymi, w okresie międzywojennym, w Okręgu Szkolnym Krakowskim. Cel zaś praktyczny koncentruje się na wykazaniu ponadczasowych wartości współpracy rodziny i szkoły w zakresie form działania, uwzględniając ich podstawy prawno-organizacyjne. Główny problem badawczy dotyczy problemu przedstawienia i oceny kształtowania się współpracy rodziny i szkoły w Drugiej Rzeczypospolitej w szkołach średnich ogólnokształcących Okręgu Szkolnego Krakowskiego, natomiast wynikające z niego problemy szczegółowe odzwierciedla struktura monografii.

Do opracowania problematyki zawartej w monografii Habilitantka wykorzystwała maksymalnie dostępną bazę źródłową zawierającą materiał pozwalający na zrealizowanie przyjętego celu badawczego. Zasadniczą podstawę źródłową stanowiły materiały rękopiśmienne (kroniki szkół, pojedyncze dokumenty) oraz różnorodne materiały drukowane, były to: sprawozdania dyrekcji szkół średnich ogólnokształcących Okręgu Szkolnego Krakowskiego, księgi jubileuszowe i pamiątkowe tych szkół, druki o charakterze prawnym (Dzienniki Urzędowe Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Dzienniki Urzędowe Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego), statuty organizacji nauczycielskich, opracowania statystyczne (Mały Rocznik Statystyczny - wydania od roku 1930-1939, Roczniki Statystyki Rzeczypospolitej Polskiej - wydania od roku 1921 - 1929, Statystyka Szkolnictwa - Statystyka Polski, Seria C, GUS, wydania od roku 1934 - 1939).

Materiał źródłowy stanowiły także ówczesne pamiętniki ukazujące w szerszym lub węższym zakresie problem współpracy rodziny i szkoły z perspektywy środowiska rodzinnego.

Ze względu na znaczną wartość źródłową Habilitantka wykorzystwała w szerokim zakresie także piśmiennictwo z okresu międzywojennego ukazujące preferowane w tych latach ideały wychowania, znaczenie rodziny dla rozwoju dzieci i młodzieży, przyszłości narodu oraz państwa.

Podobną rolę źródłową spełniły czasopisma i periodyki z okresu międzywojennego, szczególnie istotne były te, które koncentrowały się na problematyce dotyczącej rodziny, a w tym jej współpracy ze szkołą. Należy tu wymienić tytuły: *Rodzina i Dziecko*; *Dom i Szkoła*; *Głos Rodziny i Szkoły*; *Głos Rodziców*; *Rodzina*; *Dom i Szkoła Powszechna*.

Oprócz praktycznie kompletnie wykorzystanej bazy źródłowej, dr Zofia Frączek podobnie w kontekście problematyki monografii odniosła się do dorobku współczesnej polskiej historiografii, obrazującej znaczenie spuścizny galicyjskiej dla rozwoju szkolnictwa w państwie polskim w okresie międzywojennym oraz zmiany prawno-organizacyjne i programowe w polskim szkolnictwie średnim w Drugiej Rzeczypospolitej, działalność ogólnopolskich organizacji rodzicielskich oraz struktur działających na poziomie szkół i klas szkolnych. Załączona w monografii literatura przedstawia kluczowe kompendium prac o charakterze monograficznym lub w postaci artykułów mających istotnie ważne znaczenie dla jej problematyki.

W strukturze formalnej przedłożonej do oceny monografii występują: wstęp, cztery rozdziały, zakończenie, bibliografia, summary, indeks osobowy, spis tabel i fotografii, aneks. Konstrukcja ta wynika przede wszystkim z przyjętych przez Habilitantkę problemów badawczych, wpisujących się w problematykę rodziny.

W rozdziale pierwszym, zatytułowanym *Szkolnictwo średnie ogólnokształcące w Drugiej Rzeczypospolitej*, Habilitantka przedstawiła wpływ oświaty galicyjskiej na rozwój szkolnictwa w niepodległym państwie polskim oraz zmiany prawno-organizacyjne i programowe jakie zachodziły w polskim szkolnictwie średnim w okresie międzywojennym, ze szczególnym podkreśleniem tych kwestii w Okręgu Szkolnym Krakowskim.

Rozdział drugi *Znaczenie rodziny w urzeczywistnianiu ideałów wychowawczych Drugiej Rzeczypospolitej* zawiera problematykę dotyczącą ideałów wychowania w okresie międzywojennym, ich propagatorów oraz wieloaspektową działalność dwóch kluczowych ogólnokrajowych organizacji rodzicielskich (Zjednoczenia Zrzeszeń Rodzicielskich i Zespołu Rodziców „Zrąb”), a także funkcjonowanie szkolnych kół rodzicielskich oraz patronatów klasowych.

W ważnym z punktu widzenia tematyki monografii rozdziale trzecim *Problematyka współpracy rodziny i szkoły w Drugiej Rzeczypospolitej*, Habilitantka przedstawiła problematykę dotyczącą realizacji współpracy rodziny i szkoły w perspektywie dokumentów wydawanych przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, a także w świetle materiałów zamieszczanych w nieurzędowej części kuratorskich dzienników urzędowych oraz artykułów i wypowiedzi zamieszczanych na łamach czasopism o tematyce rodzinnej.

Kluczowy dla problematyki monografii, oddający autorski charakter merytoryczny Habilitantki jest rozdział *Współpraca rodziny i szkoły w okresie międzywojennym w szkołach średnich ogólnokształcących na terenie Okręgu Szkolnego Krakowskiego, w świetle materiałów źródłowych*. Stanowi on kluczową część monografii z punktu widzenia jej tematu i celów badawczych. Przedstawiła w nim rolę Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego w rozwijaniu współpracy rodziny i szkoły, scharakteryzowała działające w szkołach średnich ogólnokształcących Okręgu Szkolnego Krakowskiego organizacje rodziców, pracę rodziców na rzecz środowiska szkolnego i młodzieży, formy ich aktywności oraz rolę kadry pedagogicznej w zakresie współpracy z rodzicami uczniów.

Całość monografii wieńczy zakończenie, oddające niepodważalną kompetentność Habilitantki w zakresie jej problematyki. Zawiera ono odniesienie się jej do przyjętych problemów badawczych, szereg istotnych wniosków poznawczych i aplikacyjnych, które ze względu na swoją aktualność mogą stanowić istotne źródło inspiracji dla współczesnej problematyki trudnej współpracy domu rodzinnego ucznia i szkoły, zarówno w kontekście ideowym jak i praktycznym.

Oceniając więc strukturę rozprawy wydaje się ona jak najbardziej zasadna, bowiem pozwoliła Habilitantce odpowiedzieć na zawarty w niej główny problem badawczy i zarazem problemy szczegółowe. Należy zaznaczyć, iż tak skonstruowane i przeprowadzone badania stanowią istotny przyczynek do dalszego ich kontynuowania celem pogłębiania wiedzy merytorycznej dotyczącej szeroko pojętej problematyki współpracy szkoły i rodziny.

Struktura rozprawy, jej zakres tematyczny oraz sposób narracji odzwierciedlają przyjętą przez Habilitantkę koncepcję badawczą. Układ wewnętrzny pracy jest przemyślany i logiczny. Ustalenia podbudowane są solidną, wyczerpującą kwerendą źródłową oraz obszerną literaturą tematyczną. Ciekawą rolę w rozprawie odgrywają także ilustracje, trafnie uzupełniające tekst. Rozprawę cechuje swobodna i erudycyjna narracja Autorki oraz umiejętność przechodzenia

do kolejnych wątków tematycznych, co wskazuje na doświadczenie pisarskie, a także bardzo dobrą znajomość prezentowanej tematyki.

Całość rozprawy ze względu na zakres tematyczny i sposób ujęcia zagadnień ma charakter prekursorski. Gwarancją jej jakości naukowej dają dodatkowo osoby recenzentów wydawniczych, którzy są wybitnymi autorytetami naukowymi w zakresie jej tematyki

Podsumowując swoje uwagi na temat monografii dr Zofii Frączek, pragnę stwierdzić w kontekście nauk o rodzinie, iż (w mojej ocenie) jest ona dojrzałym, bardzo obszernym i wartościowym opracowaniem, które wnosi do nauki polskiej wiele ważnych ustaleń. Dotyczy to zarówno oryginalności i wartości naukowej jej merytoryki, jak i oceny metodologicznej w zakresie adekwatności metod do problemu, poprawności warsztatu, rzetelności analizy danych i spójności wnioskowania. Z tych powodów uważam, że ocenianą rozprawę można uznać za bardzo ważne osiągnięcie naukowe jej Autorki, spełniające ustawowe wymagania do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Dodatkowo oprócz wspomnianej monografii, dr Zofia Frączek jako osiągnięcie naukowe, przedłożyła do oceny 11 autorskich artykułów, które ukazały się w punktowanych czasopismach naukowych w kraju i za granicą oraz w recenzowanych publikacjach zbiorowych pod redakcją. Poruszają one w zakresie merytorycznym rolę rodziny, jej wartość społeczną, jako podstawowego środowiska wychowawczego, jej znaczenie w procesie formowania osobowości i tożsamości człowieka. Podobnie jak w przypadku monografii mają one autorski charakter w zakresie stosowanych metod badań, różnorodności technik gromadzenia danych oraz ich analizy. Stanowią istotny wkład w naukową narrację, prowadzoną w dyscyplinie Nauki o rodzinie. Oprócz walorów merytorycznej treści posiadają również walory praktyczne mogące mieć zastosowanie w projektowaniu nowych programów pracy z rodziną. Kompatybilnie uzupełnią więc wiedzę Habilitantki zawartą w przedstawionej monografii.

Ocena pozostałego dorobku naukowego

- 1. Zestawienie wszystkich publikacji z zakresu Nauk o rodzinie (po doktoracie) z wyłączeniem omówionej monografii stanowiącej główne osiągnięcie naukowe oraz 11 artykułów dopełniających**

Na dorobek naukowy Habilitantki z zakresu Nauk o rodzinie oprócz powyższej monografii oraz 11 tekstów, składają się także trzy autorskie monografie, 4 prace monograficzne poświęcone problematyce rodziny oraz 28 artykułów o tematyce rodzinnej,

mieszczących się w obszarach tematycznych dotyczących rodziny jako środowiska wychowawczego, przeobrażeń społecznych i kondycji rodziny, jej zagrożeń, wspierania rodziny, jej wartości we współczesnej rzeczywistości oraz w perspektywie historycznej.

Powyższe artykuły były przedmiotem publikacji w czasopismach polskich „Problemy Opiekuńczo – Wychowawcze”; „Wychowanie na co Dzień”; „Kultura – Przemiany – Edukacja” „Pedagogika Rodziny”; „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia”) oraz zagranicznych „Корекційна Педагогіка Та Психологія”; „Наукового - педагогічний журнал” oraz w krajowych i zagranicznych pracach pod redakcją jako rozdziały.

Powyższe publikacje cechuje merytoryczna jakość, treść oparta na wiedzy i poprawności pod względem metodologicznym, co czyni je rzetelną wartością naukową.

2. Ocena dorobku naukowego według kryteriów oceny osiągnięć naukowych i badawczych osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego

2.1. Dorobek publikacyjny

Według danych naukometrycznych (z dnia 14.03. 2025 r.), opracowanych przez Uniwersytet Rzeszowski, Habilitantka po doktoracie opublikowała: 39 oryginalnych prac naukowych, 53 rozdziały w monografiach naukowych; 6 monografii (w tym 2 podręczniki akademickie). Zredagowała 8 monografii i opublikowała 9 recenzji popularyzatorskich. Łącznie dorobek publikacyjny liczy 115 pozycji. Cytowania według WOS (Cited Reference Search): 3, natomiast Indeks Hirscha:1. Z kolei według Google Scholar (Publish or Perish): liczba cytowań wynosi 131, zaś Indeks Hirscha: 6.

Powyższe dane świadczą o systematycznej naukowej pracy, ustrukturyzowanej i logicznej, mający na celu poszerzenie wiedzy, rozwiązywanie problemów badawczych, wykorzystaniu właściwych metod empirycznych i teoretycznych, zapewniających obiektywność merytoryczną i metodologiczną publikacji.

Oceniając dorobek pisarski Habilitantki stwierdzam, że jest on ilościowo bardzo duży oraz znaczący, ze względu na podejmowane tematy w obszarze badawczym i formy publikacyjne. Świadczy to bardzo dobrze o jej zaangażowaniu w pracę badawczą i pisarską. Jej badania cechuje naukowa dociekliwość oraz merytoryka pozwalająca umiejętnie poruszać się

w zakresowo ogromnym materiale informacyjnym, teksty są wyczerpujące, dopracowane redakcyjnie i cechują się rozbudowaną bazą źródłową.

Należy podkreślić, że prace naukowe dr Zofii Frączek są zauważane w środowisku naukowym osób zajmujących się zblizoną problematyką i są cytowane w ich publikacjach (patrz powyżej indeks Hirscha i cytowania według Google scholar).

2.2. Uczestnictwo w pracach zespołów badawczych – międzynarodowych i krajowych

Częścią pracy badawczej Habilitantki zasługującą na podkreślenie, było uczestnictwo w realizacji projektów badawczych. Były to cztery projekty realizowane w oparciu o środki uzyskane w drodze konkursów ministerialnych oraz Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Wymieniane projekty to:

1. 2021-2023 realizacja ministerialnego projektu badawczego (w ramach programu *Nauka dla Społeczeństwa*), z obszaru „Humanistyka – Społeczeństwo – Tożsamość”.
- 2021/22 – 2024/25) z NCN OPUS -21 opracowanie wniosku o finansowanie projektu nt. *Edukacja drogą do realizacji idei emancypacji społecznej kobiet z rodzin plebejskich w zaborze austriackim*.
2. 2010 udział w międzynarodowym projekcie badawczym: *Myśl i praktyka edukacyjna w obliczu zmian cywilizacyjnych* (realizatorzy zagraniczni to pracownicy naukowcy Uniwersytetu Iwana Franki we Lwowie, Uniwersytetu w Preszowie, Uniwersytetu Humanistyczno-Ekonomicznego w Równem).
3. 2013-2014 była kierownikiem i wykonawcą polskiej części międzynarodowego projektu badawczego poświęconego aksjologii nauczycieli i uczniów. Część ta nosiła tytuł: *Changes in axiology of teachers and students attending to teachers and represented polish pedagogy science environment*.
4. 2016-2017 uczestniczyła w międzynarodowym projekcie Erasmus+KA2 mającym na celu budowanie potencjału, wymianę doświadczeń na rzecz doskonałości zawodowej. (realizatorzy zagraniczni to pracownicy naukowcy Rówieńskiego Państwowego Uniwersytetu Humanistycznego).

Rezultatem działalności projektowej Habilitantki były monografie naukowe, prace pod redakcją, konferencje międzynarodowe oraz wystawy i prelekcje propagujące i poszerzające wiedzę naukową i popularnonaukową.

Habilitantka realizowała również dwa granty wydziałowe - Wydział Pedagogiki Uniwersytetu Rzeszowskiego, które finansowane były z badań statutowych. Była ich kierownikiem i wykonawcą

1. 2015 – 2016, granty nt. *Wychowanie w rodzinie w perspektywie nowych wyzwań cywilizacyjnych*;
2. 2016-2017 grant nt. *Rodzina wobec przemian społeczno-kulturowych. Miejsce seniora w rodzinie i społeczeństwie*.

Wymienione granty tematyką ściśle powiązane były z Naukami o rodzinie, a ich rezultatem były merytoryczne publikacje naukowe w punktowanych czasopismach naukowych oraz w pracach pod redakcją.

Na pokreślenie zasług również wygłoszone referaty na międzynarodowych lub krajowych konferencjach naukowych. Po uzyskaniu stopnia doktora Habilitantka bardzo aktywnie uczestniczyła w licznych 44 konferencjach naukowych; w sumie 44, z czego 36 krajowych (ogólnopolskich i międzynarodowych) oraz 8 zagranicznych. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż część z nich dotyczyła problematyki rodziny, np.:

- 1.- II Ogólnopolska Konferencja Naukowa na temat: *Problemy współczesnej rodziny w Polsce i na świecie*, Społeczna Akademia Nauk w Łodzi; Bełchatów 2014, tytuł wystąpienia: „Metody wychowania w rodzinie – podstawy teoretyczne ich klasyfikowania i uwarunkowania skuteczności”;
2. III Międzynarodowa Konferencja Naukowa na temat: *Rodzicielstwo w różnych etapach rozwoju rodziny*, Uniwersytet Opolski; Kamień Śląski 2015, tytuł wystąpienia: „Sytuacja społeczna oraz rodzinna osób starzejących się w perspektywie przemian demograficznych i w opinii seniorów”
3. Ogólnopolska Konferencja Naukowa na temat: *Rodzina w sytuacji straty bliskiej osoby*, Katolicki Uniwersytet Lubelski; Lublin 2016, tytuł wystąpienia: „Współczesna rodzina wobec doświadczenia straty bliskiej osoby – wielowymiarowość doświadczeń i przeżyć”.

Świadczy to o tym, iż Habilitantka przez cały okres swojej działalności naukowej dążyła do badania i poznania problematyki funkcjonowania rodziny we współczesnym świecie, przemian społeczno-kulturowych zachodzących w niej zarówno w aspekcie pedagogicznym jak i socjologiczno-psychologicznym i świadczy o jej wysokiej wiedzy merytorycznej w tym zakresie.

III. Ocena dorobku w zakresie popularyzowania wiedzy, osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych oraz współpracy z otoczeniem

1. Popularyzowanie wiedzy

Analizując aktywność naukową Habilitantki należy w sposób pozytywny podkreślić jej zaangażowanie w popularyzowanie wiedzy w kontekście współpracy z uczelniami krajowymi i zagranicznymi. Oprócz powyżej zasygnalizowanego udziału w konferencjach w działalność popularyzującą naukę wpisuje się również jej udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych następujących czasopism: *Kultura – Przemiany – Edukacja* - półrocznik Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Rzeszowskiego, pełni funkcję Zastępcy Redaktora Naczelnego; *Kwartalnik Edukacyjny* - czasopismo wydawane przez Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie - funkcja członka Rady Naukowej i recenzenta publikowanych materiałów; *Pedagogika. Studia i Rozprawy* – rocznik wydawany przez Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy w Częstochowie – funkcja członka Rady; *Dydaktyka Informatyki* – funkcja członek Rady Programowej czasopisma wydawanego przez Uniwersytet Rzeszowski.

Habilitantka występowała również w roli recenzenta wydawniczego. Zrecenzowała dwie monografie oraz artykuły naukowe publikowane w czasopismach: *Kwartalnik Edukacyjny* oraz *Horyzonty Wychowania*. Była również autorem 9 popularyzatorskich recenzji monografii naukowych, które opublikowała w czasopismach takich jak: *Kwartalnik Edukacyjny*; *Życie Szkoły*; *Wychowawca*; *Horyzonty Wychowania*; *Szkice Humanistyczne*.

Do działalności popularyzującej naukę należy także zaliczyć działalność Habilitantki prowadzona w ramach towarzystw naukowych. Od 2009 roku jest członkiem Światowego Towarzystwa Fenomenologii w USA (Hanover, New Hampshire), od roku 2011 Towarzystwa Naukowego w Rzeszowie, w ramach którego w latach 2011-2014 pełniła w nim funkcję Członka Zarządu i Wiceprezesa, a także Kierownika Sekcji Nauk o Rodzinie, od roku 2017 rzeszowskiego oddziału Towarzystwa Pedagogicznego, w którym Habilitantka pełniła do roku 2023 funkcję Wiceprzewodniczącej oraz członka Zarządu, obecnie członka Towarzystwa, od roku 2024 jest również członkiem Zespołu Wspierającego Sekcję Pedeutologii PAN.

Działania ukierunkowane na popularyzowanie nauki prowadziła, także w ramach form realizowanej współpracy z uczelniami zagranicznymi: staże naukowe i wizyty studyjne

(staż naukowy w Międzynarodowym Uniwersytecie Ekonomiczno – Humanistyczny w Równym, w Instytucie Pedagogiki, w dniach 04 – 29 października 2010 r.; staż na Uniwersytecie w Preszowie, na Wydziale Humanistyczno – Przyrodniczym, w dniach 13-17 luty 2012 r.; wizytę studyjną na III Uniwersytecie w Rzymie, w dniach 02 – 12 maj 2012 r.).

Habilitantka należy również do w grupy specjalistów oceniających wnioski o przyznanie środków finansowych na prowadzenie badań. Od 2014 roku jest zarejestrowana w bazie ekspertów działającej w ramach Europejskiego Projektu: „Horyzont 2020, 2024 i 2028”. W ramach macierzystej uczelni Uniwersytetu Rzeszowskiego w roku akademickim 2015-2016 pełniła funkcję członka Wydziałowej Komisji Konkursowej na najlepszą pracę magisterską.

2. Osiągnięcia dydaktyczne

W pracy Habilitantki w ramach uczelni ważne miejsce zajmuje działalność dydaktyczna. Do szczególnie wysokich osiągnięć należy zaliczyć autorstwo dwóch podręczników akademickich oraz tekstu metodycznego: - *Wstęp do teorii wychowania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2022, stron 334, ISBN: 978-83-8277-061-2; - *Wybrane problemy pedagogiki rodziny*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2010, stron 209, ISBN: 978-83-7338-615-0. (współautorstwo); - *Klasyfikacje wartości i poziomy ich przyjmowania* (tekst metodyczny obrazujący proces przekazywania i przyjmowania wartości), Zeszyty Naukowe PWSZ w Sanoku, Nr 6, Sanok 2009, s. 227 – 243.

Do ważnych osiągnięć w pracy dydaktycznej Habilitantki należy zaliczyć także: udział w realizowanym przez Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu Rzeszowskiego grancie dydaktycznym. Był to projekt współfinansowany przez UE w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego nt. *Nauczyciel refleksyjny praktyk i profesjonalny artysta*, w ramach którego prowadziła ona wykłady i ćwiczenia z Teoretycznych podstaw wychowania; uczestniczenie w projekcie dydaktycznym realizowanym przez Krakowski Ośrodek Szkoleniowo – Doradczy „SEMEKS”, także współfinansowanym przez UE, w ramach którego opracowała autorski program i prowadziła wykłady dla nauczycieli szkół średnich na temat metod nauczania oraz oceniania; udział w cyklu zajęć szkoleniowych dla nauczycieli szkół podstawowych miasta Rzeszowa, organizowanym przez Szkołę Podstawową nr 25 oraz Wydział Pedagogiczny UR, w ramach których zrealizowała zajęcia nt. *Wychowawcze funkcjonowanie rodziny a zachowanie*

Jako pracownik Uniwersytetu Rzeszowskiego, realizowała zajęcia dydaktyczne (wykłady oraz ćwiczenia, na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych), które stanowią również wkład dydaktyczny w rozwijanie i upowszechnianie wiedzy o rodzinie. Były to zajęcia m.in. z Teoretycznych podstaw wychowania; Pedagogiki rodziny; Metodyki pracy z rodziną). Pełniła również funkcję koordynatora tych przedmiotów, Prowadziła także grupy seminaryjne - seminaria licencjackie i magisterskie (wypromowała ponad 100 magistrów). Ich problematyka badawcza w szczególności koncentrowała się na wychowawczym funkcjonowaniu rodziny oraz działalności instytucji i organizacji wspierających rodzinę. Habilitantka sprawowała także opiekę merytoryczną nad realizowanymi przez studentów - członków Koła Naukowego Zainteresowań Psychologią PRO Psyche, badaniami nt. *Brat i siostra – przyjaciel czy wróg? Relacje z rodzeństwem w percepcji uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych.*

W zakresie współpracy ze studentami wielokrotnie sprawowała opiekę nad grupami Studenckimi odbywającymi praktyki. Pełniła funkcję koordynatora i opiekuna tych praktyk na kierunkach: Nauki o rodzinie i Pedagogika. W ramach praktyk współpracowała z licznymi interesariuszami zewnętrznymi (z Gminnymi i Miejskimi Ośrodkami Pomocy Społecznej, Państwowymi Centrami Pomocy Rodzinie, Domem Samotnej Matki, Ośrodkami Interwencji Kryzysowej).

Poza tym współdziałaniem z zewnętrznymi instytucjami, w których młodzież studencka realizowała swoje praktyki, Habilitantka konsultowała realizowane przez szkoły projekty unijne w latach 2010 - 2017, współpracowała w tym zakresie z Zespołem Szkół Elektronicznych i Ogólnokształcących im. J. Groszkowskiego w Przemyślu. Była również Członkiem Rady Naukowo – Eksperckiej, realizującej współpracę z Fundacją Pomocy Dzieciom im. S. Bieńczak z siedzibą w Brzozowie, do której zadań należało naukowe, merytoryczne i praktyczne wspieranie działań Fundacji, organizowanie wykładów i warsztatów dla osób zaangażowanych w pracę z rodzinami, dziećmi i środowiskiem lokalnym.

Realizowała także funkcję opiekuna roku na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych, na kierunkach: Nauki o rodzinie oraz Pedagogika. Pełniła również funkcję promotora pomocniczego w postępowaniu doktorskim na mocy uchwały Rady Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego z dnia 27 lutego 2018 roku.

3. Osiągnięcia organizacyjne Habilitantki

Jako pracownik Uniwersytetu Rzeszowskiego Habilitantka pełniła wiele funkcji

organizacyjnych, między innymi: Zastępcy Dyrektora Instytutu Pedagogiki; kierownika Zakładu Teorii Kształcenia i Wychowania; członka Komisji ds. Jakości Kształcenia; członka Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia; członka Kolegialnego Zespołu Rekrutacyjnego w Kolegium Nauk Społecznych; członka Rady Wydziału Pedagogiki i Filozofii; członka Uczelnianej Rady Redaktorów Czasopism Naukowych Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Do osiągnięć organizacyjnych Zofii Frączek, bezpośrednio związanych Naukami o rodzinie, należy jej udział w Komisji ds. opracowania Wniosku o uprawnienia do prowadzenia studiów I, a następnie II stopnia na kierunku Nauki o rodzinie w Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Rzeszowskiego. Uczestniczyła ona w przygotowaniu planów studiów, opracowaniu efektów kształcenia, sylabusów, planu i programu praktyk studenckich oraz sporządzeniu charakterystyki działalności naukowej zespołów badawczych oraz, co jest bardzo ważne z punktu widzenia tematyki habilitacji, w pracach Komisji Programowej na kierunku Nauki o rodzinie.

Istotny jest także fakt, iż Habilitantka systematycznie uczestniczy w różnorodnych formach doskonalenia własnego warsztatu zawodowego, (organizowanych przez instytucje zewnętrzne, a także Uniwersytet Rzeszowski), ukierunkowanych na rozwijanie wiedzy, kompetencji dydaktycznych i organizacyjnych.

Sumując działania i dorobek dr Zofii Frączek w zakresie popularyzacji wiedzy, współpracy międzynarodowej oraz osiągnięć dydaktycznych i organizacyjnych, należy podkreślić, iż w powyższych obszarach jest on spójny, wszechstronny i reprezentuje wysoki poziom merytoryczny, wykraczając poza standardowe obowiązki akademickie. Aktywność Habilitantki znacząco wpływa na jakość kształcenia oraz upowszechnianie nauki w uczelni.

Zostało to docenione przez jej władze, gdyż za swoją aktywność naukową i dydaktyczną, była nagradzana przez Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz Dyrektora Kolegium Nauczycielskiego w Tarnobrzegu.

IV. Konkluzja odnośnie całości dorobku i werdykt

Końcowy wniosek:

Reasumując, stwierdzam, że dr Zofia Frączek opublikowała bardzo interesującą, wartościową merytorycznie monografię *Współpraca rodziny i szkoły w Drugiej Rzeczypospolitej w szkołach średnich ogólnokształcących Okręgu Szkolnego Krakowskiego*

którą można uznać za jej najważniejsze osiągnięcie, spełniające wymogi ustawowe. Dodatkowo takie wymogi spełniają dołączone artykuły naukowe (11).

Ponadto posiada ona różnorodny i bogaty dorobek naukowy, organizacyjny i dydaktyczny, który oceniam bardzo pozytywnie. Przedstawione mi do wglądu publikacje oraz dokumentacja dotycząca osoby dr Zofii Frączek wskazują na wysokie kompetencje Habilitantki jako bardzo aktywnego twórczo i cenionego nauczyciela akademickiego. Jej wszechstronna działalność badawcza oraz dorobek naukowy, mieszczą się w dziedzinie Nauk o rodzinie i stanowią znaczący wkład w rozwój tej dyscypliny. Habilitantka posiada ugruntowany warsztat naukowo-badawczy, wiedzę nie tylko w zakresie objętym problematyką wymienionej powyżej monografii, lecz także zagadnień teoretycznych odnoszących się do pedagogiki w kontekście rysu historycznego jak i współczesności.

Tym samym (w oparciu o ustawę z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2023 r. poz. 742 ze zm.)) spełnia kryteria osiągnięć naukowo-badawczych niezbędnych do uzyskania stopnia doktora habilitowanego. Stąd w pełni popieram wnioski o nadanie dr Zofii Frączek stopnia doktora habilitowanego w **dziedzinie Nauk o rodzinie, w dyscyplinie Nauki o rodzinie.**

/-/ Edmund Juśko

